

Kulturmiljöanalys Grenadjären 57, Karlskrona socken, Karlskrona kommun.

Blekinge museum har på uppdrag av Miljö- och samhällsbyggnadsförvaltningen, Karlskrona kommun blivit ombedd att upprätta en analys av de på f.d. regementsområdet Gräsvik befintliga kulturmiljöskyddade byggnaderna, samt hur ny bebyggelse på Grenadjären 57 lämpligen bör anpassas.

Syftet är att pröva möjligheten att uppföra fem flerbostadshus i fyra till sex våningar avsett för studenter samt lokaler för kontor och centrumändamål för att utveckla området med en varierad och stadsmässig bebyggelse. Den nya bebyggelsen ska anpassas med hänsyn till omkringliggande kulturmiljöskyddad bebyggelse.

Nuläge

Det aktuella området är högt beläget i den nordöstra delen av Gräsvik, på krönet av ett markant höjdparti som mot nordost gränsar mot villaområden i Bergåsa (området kallas Övre plan). Denna norra del av Gräsvik dominerades under regementseran 1906–1981 av byggnader med praktisk, militärt stödande funktion såsom exempelvis verkstad, förråd och maskinhall, successivt tillkomna under 1900-talet. Den äldre träbebyggelsens nationalromantiska formspråk med faluröda fasader, vita snickerier och plåttak är utmärkande i området och representativa exempel är de två så kallade Skillingarydbarackerna, som flyttades till platsen 1915 (fig. 4 och 12).

En markant skillnad märks mot den södra delen av Gräsvik, som karakteriseras av öppna ytor och framträdande klassicistiskt utformade kasernbyggnader med gulputsade fasader (två stycken, med tillhörande kanslihus, fig. 1). Enstaka mindre byggnader med ljusa träfasader, från det tidiga 1900-talet, finns även inpassade bakom kasernklustret (fig. 2). Kontrasten mellan de sammanhållna karaktärsbyggnaderna på södra delen av området och de mer spridda ”funktionsbyggnaderna” på norra området är – och har alltid varit – stor. Denna kontrastverkan bedöms som viktig ur ett såväl upplevelsemässigt som pedagogiskt och bebyggelsehistoriskt perspektiv.

Fig. 1. De f.d. kasernbyggnaderna i södra delen av området. Fig. 2. Den lilla träbyggnaden påminner om ett kapell, men var ursprungligen gevärssmedja.

Fig. 3. Grenadjärregementet på 1910-talet, enligt häradskartan. Byggnader inringade med rosa linje är de byggnader som idag är kulturmiljöskyddade i gällande detaljplaner. Fig. 4. De s.k. Skillingaryd-barackerna, 1920-talet. Eken vid gaveln till vänster finns ännu kvar.

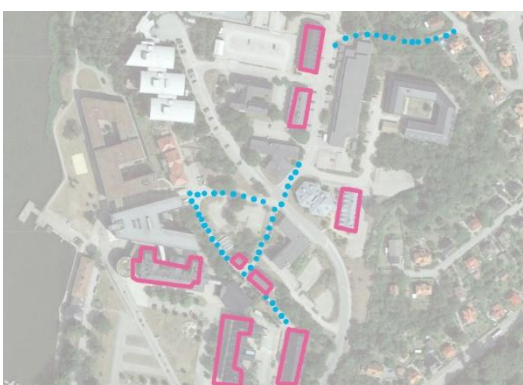

Fig. 5. Grenadjärregementet, ca 1970, med markerade kulturmiljöskyddade byggnader. Enstaka byggnader har tillkommit eller förändrats, men som helhet är miljön densamma som i början av 1900-talet. Fig. 6. Det nutida ortofotot visar att stora förändringar har skett i området med nya vägdragningar och bebyggelseexpansion. Ljusblå prickmarkering visar bevarade stråk med lång kontinuitet som i viss mån binder samman de rosamarkerade kulturmiljöskyddade byggnaderna.

Generellt är byggnaderna orienterade i en gles, men rätvinklig struktur. I den södra delen finns vinklande byggnadskroppar men i huvudsak dominerar enskilda, rektangulära byggnader. Sentida civila byggnadskroppar inom områdets centrala delar bedöms till övervägande delen underordna sig regementsstrukturen och förefaller därmed väl genomtänkta.

Planområdets befintliga byggnad från år 2010, som avses att rivas, har tre våningar, varav den översta är indragen. Byggnaden har en långsträckt utbredning i nordsydlig riktning med ett centralt, glasat entréparti som delar längan i två delar. Nuvarande byggnad ersatte den så kallade mekanikerskolan (fig. 7 och 8), bestående av fyra sammanlänkade byggnader (varav vissa var sinsemellan något förskjutna). Denna hade i huvudsak putsade, släta fasader avfärgade i en ljus grågrön kulör med regelbundet placerade kvadratiska fönster, samt fönsterband under takfoten.

Fig. 7 och 8. Del av mekanikerskolan år 2005, som utgör föregångaren till den nuvarande byggnaden inom aktuellt planområde.

Fig. 9. Södra gaveln på den södra baracken. Jämför fig. 4. Fig. 10. Nuvarande byggnad uppförd år 2010 har likt föregångaren ett anspråkslöst yttre. Den solitära eken utgör ett blickfång.

Fig. 11. Vy mot Grenadjären 57 med lågmäld och underordnad framtoning. Byggnaderna i förgrunden är inspirerade av områdets traditionella, rödfärgade bebyggelse. Den smala gångvägen i bildens mitt utgör ett av de äldre stråken i området.

Mellan Skillingarydbarackerna och nuvarande (samt föregående byggnad) finns en relativt bred, öppen yta som har sitt ursprung i den militära verksamheten. Denna fungerar närmast som en ”buffertzoon” mellan byggnaderna och skapar rymd.

Förslag

Föreslagen bebyggelse avses att uppföras i form av fem byggnadsvolymer i fyra till sex våningar med möjlighet till inredd vind för en del av byggnaderna. De fyra byggnadskropparna i norr sammanlänkas med varandra, medan den femte byggnaden placeras separat längst i söder.

Sadeltak med en variation inockhöjd mellan byggnadskropparna på minst 3 meter föreslås. Enligt förslaget varierar orienteringen av fasadernas gavel och långsida ut mot gatan samtidigt som de olika byggnadernas takvinklar, höjd och färgsättning varieras.

Fasaderna flyttas västerut för att minska den öppna ytan mot de s.k. Skillingarydbarackerna. Detta skapar större ytor för en gemensam gård väster om byggnadskomplexet. Den nuvarande gång- och cykelvägen flyttas norr om fastigheten. Den befintliga solitära eken i sydvästra delen av planområdet tas ner.

Karaktärsdrag

Det militära byggnadsbeståndet inom kasernområdet präglas av enhetlighet, stramhet och symmetri. Formspråket är återhållsamt och i mångt och mycket är det de praktiska funktionerna som har styrt och gett avtryck i byggnadernas utformning.

Den nuvarande långa längan från 2010 har låga arkitektoniska värden och den bedöms inte heller ha uppnått något kulturhistoriskt värde. Trots detta har byggnaden goda egenskaper som är värda att notera och låta sig inspireras av. Exempelvis har den en symmetrisk utformning som anknyter till ett av områdets karaktärsdrag. Även om byggnaden har en utsträckt och relativt storskalig volym uppfattas den som lågmäld och underordnad de intilliggande Skillingarydbarackerna. Fasaden är enkel med upprepande formelement och det industriinspirerade, närmast enahanda formspråket anknyter till den militära föregångaren.

Fig. 12. Den öppna och rymliga ytan med enstaka solitära träd mellan Skillingarydbarackerna och aktuellt planområde är en förhållandevis konstant miljö. Fotografiet härrör från 1989, jämför fig. 4.

Fig. 13. Öppet stråk mellan Grenadjären 57 och Skillingarydbarackerna, vy mot norr. Infogat finns en enkel och ungefärlig markering av föreslagen byggnation, vilket delvis förtätar gaturummet.

Kulturhistorisk analys

Den nya bebyggelsens höjd kommer att kraftigt avvika från befintlig bebyggelse och skapa viss upplevelse av barriär (fig. 13), något som ytterligare förstärks i och med höjdläget. Genom att den öppna ytan mellan den nya bebyggelsen och Skillingarydbarackerna minskas något kan negativa konsekvenser på befintliga kulturmiljövärden uppstå. Det finns en viss risk att den nya bebyggelsen kommer att i allt för hög grad dominera och barackerna hamnar i skymundan. Med genomtänkt arkitektur finns viss tålighet för ytterligare någon våning jämfört med den nuvarande byggnaden, men ett våningsantal på fem eller sex våningar bedöms i allt för hög grad dominera inom området.

Vidare uppstår, ur kulturhistoriskt perspektiv, en konflikt mellan områdets värdebärande delar ställt i förhållande till utformningen av föreslagen bebyggelse – som karaktäriseras av riklig variation i fasadutformning, byggnadsvolym, takvinklar, höjd och färgsättning. Den planerade variationen med gavel respektive långsida mot gatan står i motsats till grunddragen i regementsområdets befintliga utformning.

De nya byggnadskropparna bör i högre grad underordna sig Skillingarydbarackerna och kan med fördel bryta av materialmässigt – med inspiration hämtad från föregångarens avskalade industrikaraktär.

Den norra gång- och cykelvägen följer naturligt terrängformen och det äldre kartmaterialet visar att sträckningen (som utgör förlängningen av Bergsgatan) har lång kontinuitet som en av få förbindelser mellan Gräsvik och villaområdet på Bergåsa (blå markering fig. 6). Förändringar i sträckningen bör därför begränsas till ett minimum.

Om möjligt bör den solitära eken, omedelbart väster om rivningsaktuell byggnad, bevaras på plats. Förutom sina nuvarande och framtida biologiska värden bidrar trädet till grönska och tidsdjup samtidigt som den utgör en pendang till den vidkroniga eken strax intill.

Rekommendationer

- Grenadjärregementet är ursprunget till Campus Gräsvik, en del av dess unika identitet och det som ger den historiska förankringen på platsen. Genom att låta gestaltningen utgå från platsens förutsättningar, befintliga strukturer och särdrag skapas nya årsringar i samklang med ursprunget. Detta bidrar till en hållbar och robust kulturmiljö även i framtiden.
- Enhetlighet, stramhet, symmetri och rätvinklighet utgör karaktärsdrag att låta sig inspireras av.
- Rymd och grönska förstärker kulturmiljön. Den öppna ytan mellan Skillingarydbarrackerna och aktuellt planområde är av stor betydelse som buffertzona och dämpar intrycket av den planerade byggnationens höjd. Genom att förstärka den gröna strukturen och samtidigt bidra till en trivsam, stadsmässig miljö kan viss plantering av den öppna ytan göras. Detta kan förslagsvis göras genom dels återplantering av en eller flera solitära ekar, dels som inramande eller avgränsande grupper av träd, gärna i en rätvinklig struktur.
- Även om det finns en viss tålighet för ett utökat våningsantal är det ur kulturhistoriskt perspektiv önskvärt att sänka våningsantalet till max fyra våningar. Genom avtrappning av det översta våningsplanet dämpas upplevelsen av barriär och landmärke.
- Genom en förenkling av taklandskap och minskad variation av nockhöjder och riktningar kan nybyggnationen i högre drag anpassas och smälta in i miljön.
- Fasaderna kan med fördel sträva mot en ökad enhetlighet. Förslagsvis kan de enskilda byggnaderna länkas samman men sinsemellan placeras något förskjutna.
- Inspiration kan hämtas från föregångaren till nuvarande byggnad, den så kallade mekanikerskolan, som präglades av en avskalad, industriell och funktionell enkelhet med putsade fasader i ljust grågrön kulör, stora kvadratiska fönster och upprepande formelement.
- Skillnaderna mellan södra och norra delen av Gräsvik bör fortsatt värnas. Detta innebär att ljusgula putsade fasader, som är ett karaktärsdrag för södra delen, inte bör användas på byggnader i norra delen.
- Flera av de mer sentida byggnationerna i norra delen av området har på ett positivt sätt knutit an till ett av områdets karaktärsdrag; rödmålade träfasader. Ytterligare nybyggnationer i området bör dock undvika rödmålade träfasader för att inte framstå som alltför dominerande.

Med vänlig hälsning

Jimmy Juhlin Alftberg
1:e antikvarie/byggnadsvård

Cissela Olsson
1:e antikvarie/kulturlandskap